

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішенням Вченої ради Національного
університету «Одеська політехніка»
23.06.2026 протокол №19

Введено в дію наказом ректора від
24.06.2026 № 55

ПОЛІТИКА ВІДПОВІДАЛЬНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ «ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»*

Цей документ є офіційною політикою Національного університету «Одеська політехніка», що визначає загальні наміри та напрям діяльності університету у сфері впровадження й використання технологій штучного інтелекту (ШІ).

1 Мета та сфера застосування

Мета політики – сформувати уніфіковані, прозорі та відповідальні підходи до впровадження й використання систем ШІ в освітній, науковій, мистецькій, інноваційній та управлінській діяльності університету задля сприяння сталому розвитку та підвищення якості освіти.

Університет розглядає ШІ як провідну технологію, що дозволяє трансформувати освітню парадигму: змістити фокус із механічного засвоєння інформації на розвиток критичного мислення, промпт-інжинірингу та навичок розв’язання складних практичних завдань. Метою діяльності у цьому напрямі є створення стимулюючого середовища, що забезпечує підвищення ефективності діяльності викладачів та формування стійких конкурентних переваг випускників на сучасному ринку праці.

Політика поширюється на всіх учасників освітнього і наукового процесу, включаючи педагогічних, науково-педагогічних, наукових та інших працівників, а також здобувачів вищої освіти всіх рівнів.

Політика фокусується на застосуванні зовнішніх інструментів, проте допускає розвиток внутрішніх систем ШІ Університету за умови оприлюднення повідомлень про обробку персональних даних та проведення попередньої оцінки ризиків. Вона визначає рамкові засади їх відповідального використання та не включає технічні аспекти, пов’язані з дата-центрами, енергоспоживанням чи створенням власної IT-інфраструктури.

2 Терміни та визначення

ШІ (штучний інтелект) – технологія або система, яка здатна виконувати завдання, що зазвичай потребують людського інтелекту.

Генеративний штучний інтелект — різновид ШІ, який застосовують для створення нового оригінального контенту: тексту, зображень, аудіо, відео, програмного коду тощо.

Система ШІ – програмне забезпечення або комплекс апаратного та програмного забезпечення, здатний генерувати результати на основі даних, алгоритмів та моделей машинного навчання.

Ризик – ймовірність виникнення негативних наслідків внаслідок використання систем ШІ.

ШІ-грамотність (AI literacy) — сукупність знань та навичок, що дозволяють оцінювати можливості та ризики систем ШІ, а також ефективно й етично використовувати їх у професійній та навчальній діяльності.

Галюцинування — феномен, за якого генеративний ШІ видає фактично неточну або вигадану інформацію, представляючи її як достовірну.

3. Принципи етичного й відповідального використання ШІ

Використання систем штучного інтелекту в Університеті ґрунтується на таких фундаментальних принципах:

Людиноцентричність та контроль з боку людини. ШІ є етичним та відповідальним інструментом, що розширює можливості людини, а не замінює її професійне судження. Впровадження ШІ базується на принципі «human-in-the-loop» (людина в процесі): остаточне прийняття рішень, що впливають на результати навчання, наукову діяльність або управління, здійснюється виключно людиною.

Академічна доброчесність та прозорість. Будь-яке суттєве використання ШІ в академічних або наукових працях повинно бути прозоро задеклароване (атрибутоване). Контент, згенерований ШІ, не може бути представлений як власна оригінальна робота; системи ШІ не можуть бути визнані авторами або співавторами робіт.

Технічна надійність і безпека. Системи ШІ мають бути надійними, захищеними від зловживань та стійкими до збоїв. Користувачі зобов'язані критично оцінювати згенеровані результати, забезпечуючи їх верифікацію перед використанням.

Конфіденційність та управління даними. Університет забезпечує захист персональних даних учасників освітнього процесу. Користувачам забороняється введення персональних, конфіденційних, службових або таємних даних у відкриті (публічні) системи ШІ.

Різноманітність, недискримінація та справедливість. Алгоритми ШІ не повинні створювати або посилювати упередженість щодо осіб за будь-якими ознаками (вік, стать, національність тощо). Використання ШІ має сприяти створенню інклюзивного середовища та забезпечувати рівний доступ до знань.

Суспільний та екологічний добробут. Інтеграція ШІ має приносити користь громаді Університету та сприяти сталому розвитку. Слід враховувати вплив технологій на психологічний комфорт, цифровий добробут та запобігати інформаційному перевантаженню учасників освітнього процесу.

Підзвітність та правова відповідальність. Кожен користувач несе особисту відповідальність за результати, отримані за допомогою ШІ, та їх подальше застосування. Університет запроваджує механізми оцінки та аудиту систем ШІ, що можуть впливати на права та обов'язки осіб.

Усвідомлення технічних обмежень та ризиків. Користувачі повинні враховувати, що системи ШІ є імовірнісними моделями, а не верифікованими джерелами знань. Це передбачає стійкі ризики «галюцинування» (генерації вигаданих даних), фактичних неточностей та алгоритмічної упередженості, що вимагає обов'язкового людського контролю.

Крім того, Університет закріплює пріоритет фахового судження людини над результатами автоматизованих систем. Будь-які технічні звіти засобів детекції ШІ-генерованого контенту мають виключно рекомендаційний характер. В основі академічної взаємодії лежить **презумпція доброчесності**, а остаточне рішення про авторство та якість результатів базується на комплексному аналізі та безпосередній комунікації між викладачем і здобувачем.

Університет базує свою стратегію на принципі відповідального лідерства людини над алгоритмами та офіційно відмовляється від підходу **загальних заборон на використання ШІ**, оскільки такий підхід є недалекоглядним та шкідливим для розвитку компетентностей майбутніх фахівців. Замість спроб тотального технічного контролю, пріоритет надається формуванню культури прозорості атрибуції (декларування) та усвідомленого партнерства між людиною та технологією.

4. Інтелектуальна власність та авторське право

ШІ-генеровані матеріали не вважаються об'єктами авторського права, бо не створені фізичною особою творчою працею. Поняття «автор» та «авторські права» до таких матеріалів не застосовні, оскільки автором згідно із законодавством України визнається виключно фізична особа, яка власною інтелектуальною творчою працею створила оригінальний твір.

При використанні ШІ в інноваційній діяльності суб'єкти зобов'язані чітко визначати внесок людського інтелекту для забезпечення правового захисту об'єкта. Обов'язковим є дотримання ліцензійних умов (EULA) розробників та

проведення юридичної експертизи при інтеграції ШІ в комерційні проекти задля уникнення претензій третіх сторін щодо прав на дані.

5. Захист даних та інформаційна безпека

Користувачам забороняється вводити персональні або конфіденційні дані в системи ШІ, якщо розробник не гарантує належний захист. Користувачі несуть персональну відповідальність за дотримання правил безпечного оброблення даних.

Забороняється використання ШІ для створення маніпулятивного, оманливого або deepfake-контенту, автоматичного генерування характеристик особистості чи формування оціночних суджень про учасників освітнього процесу.

Договори з провайдерами технологій ШІ мають включати вимоги щодо кібербезпеки, оновлень і усунення вразливостей.

6. Реалізація політики

Розвиток ШІ-грамотності (AI literacy) є пріоритетом Університету для забезпечення конкурентоспроможності випускників. Інтеграція ШІ спрямована на перехід від механічного відтворення знань до розвитку критичного мислення, промпт-інжинірингу та вирішення складних міждисциплінарних завдань.

Ефективність діяльності підвищується через трансформацію ролі викладача у куратора та ментора, який делегує ШІ рутинні й методичні завдання (тести, переклад, структурування контенту). Університет впроваджує програми підвищення кваліфікації з прикладного ШІ та використовує технології для адміністративної оптимізації документообігу й підтримки рішень.

Конкурентність здобувачів формується через впровадження практикоорієнтованого навчання з використанням інструментів ШІ відповідно до вимог ринку праці. Освітній процес забезпечує набуття навичок критичної верифікації результатів ШІ та виявлення упередженості алгоритмів при повній особистій відповідальності здобувача за результат.

6.1. Освітній процес та навчальна діяльність

Забезпечення доступу до сучасних ресурсів та інструментів ШІ.

Проведення підвищення кваліфікації викладачів щодо ефективного та етичного використання ШІ.

Упровадження навчальних дисциплін і тематичних модулів, присвячених ШІ та його застосуванню.

Сприяння академічній доброчесності при використанні ШІ здобувачами.

Персоналізація навчального процесу з використанням технологій ШІ.

Запровадження єдиних стандартів доступу до технологій ШІ для різних типів навчальної діяльності, що забезпечує прозорість вимог та рівність умов для

всіх учасників освітнього процесу без надмірного адміністративного навантаження на розробку силабусів дисциплін.

Сприяння психологічному комфорту та цифровому добробуту здобувачів і працівників.

Запобігання інформаційному перевантаженню та формування критичного ставлення до автоматизованих відповідей та тверджень.

6.2 Наукова та інноваційна діяльність

Розроблення етичних стандартів використання ІІІ в дослідженнях.

Підтримка проєктів та стартапів у галузі ІІІ.

Стимулювання творчої діяльності у сфері інтелектуальних технологій.

6.3. Управління університетом та адміністративна діяльність

Використання ІІІ для автоматизації адміністративних процесів з метою оптимізації рутинних процесів без заміщення людських функцій в управлінні.

Трансформація адміністративної діяльності через впровадження концепції «цифрового помічника».

Аналітика даних для покращення управлінських рішень.

Підтримка стратегічного планування на основі інструментів ІІІ.

Обов'язкова верифікація відповідальними працівниками рішень, підготовлених з використанням ІІІ.

7. Порядок атрибуції використання ІІІ у роботах

Всі матеріали, створені з допомогою систем ІІІ, повинні супроводжуватися обов'язковим зазначенням використання ІІІ.

Форма атрибуції регламентується відповідними методичними рекомендаціями університету.

8. Прикінцеві положення

Реалізація політики забезпечує свідоме, етичне та ефективне використання ІІІ як одного з інструментів сталого розвитку університету.

Результатом реалізації політики має стати активне залучення академічної спільноти до етичного використання ІІІ.

Університет бере на себе зобов'язання щодо постійної підтримки цифрового добробуту та професійного зростання колективу, гарантуючи, що впровадження ІІІ слугуватиме гуманізації освітнього середовища та засобом модернізації освіти, а не пригніченням особистої ініціативи чи творчого потенціалу учасників академічного процесу.

Політика підлягає регулярному перегляду та актуалізації відповідно до технологічного розвитку та оновлення рекомендацій МОН України.

Ця політика є рамковим документом. Детальні механізми реалізації, включаючи правила використання інструментів ШІ, перелік дозволених сервісів, процедури оцінювання ризиків, моніторинг використання та інші операційні аспекти, визначаються окремими нормативними документами університету.

* - Цей документ відредаговано з використанням системи ШІ "ChatGPT".

Проректор

Юрій СВІНАРЬОВ

Начальник Центру із забезпечення
якості вищої освіти

Оксана САВЕЛЬЄВА